

Piše:
DENIS DERK
publicist i kritičar

Još se najtočnije ne zna tko je u ratu pobijedio, a tko izgubio

'Sat tišine' Klima je napisao početkom '60-ih, kad je još bio član Komunističke partije...

BOBINKA BODIĆ

Češki pisac i disident Ivan Klima umro je u listopadu prošle godine u Pragu u 95. godini. A baš je u tom mjesecu u Zagrebu tiskan njegov prvi roman "Sat tišine" iz 1963. godine u izdanju koprivničkog Neolita u iznimnom prijevodu Matije Ivačića i pod uredničkom paskom Marka Gregura. Klima nije nepoznat hrvatskoj publici jer mu je Disput ne tako davno objavio romane "Ljubavi i smeće" i "Posljednji stupanj prisnosti" te zbirku priča "Ljubavnici za jednu noć", dok je Naprijed još 1985. u biblioteci Amor objavio "Ljeto ljubavi". "Sat tišine" koji je Klima napisao početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća, kad je još bio član Komunističke partije, prvorazredni je roman češke, ali i srednjoeuropske literature smješten u slovački, ruralni dio tadašnje Čehoslovačke Republike. Riječ je o totalnoj književnosti, romanu čija je svaka rečenica punokrvna i sočna te svjedoči o nevjerojatno raskošnom i uvjerljivom stilu 30-godišnjeg pisca koji ga je počeo pisati kao scenarij za film koji nikad nije snimljen, a to i ne čudi s obzirom na njegov sadržaj.

Tu je riječ o subverzivnom romanu koji otvoreno i slojevito opisuje prve godine nakon Drugog svjetskog rata u istočnoj Slovačkoj, na siromašnom brdskom području u blizini granice s Ukrajinom, Poljskom i Madarskom, gdje se još najtočnije ne zna tko je u ratu pobijedio, a tko izgubio. Pa je i seoski župnik još autoritet, baš kao i inženjer koji pokušava izgraditi obrambene nasipe kako bi konačno prestale opasne poplave nakon svake veće kiše ili topljenja snijega.

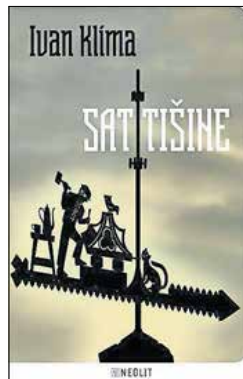
Klima iznosi pred nas čitavu plejadu krajnje nesretnih likova koji i kad naoko pobjeđuju i ostvaruju neke svoje ciljeve, zapravo tonu u totalno ništavilo i izvjesnu i ne samo moralnu propast

No i autoriteti polako mijenjaju svoje pozicije nakon revolucionarnih promjena koje su zakucale i na (čeho) slovačka vrata, pa u prvi plan izbijaju oni koji su snalažljivi i prilagodljivi, a ne i oni puni idealizma o jednakosti svih ljudi ili čak i borci na pobjedničkoj strani u velikom ratu koji su vjerovali da će obični čovjek u novom socijalističkom sustavu profitirati.

U središte radnje ovog u osnovi nepolitičkog romana, kojega u prvom redu zanima ju ljudi i njihovi poremećeni, bremeniti odnosi, autor je stavio siromašnog dječarca Pavla Molnara koji u ratu, negdje na ruskom frontu, ostaje bez brata, a nakon rata i bez majke, te inženjera Martina Petra, kojemu je žena stradala u koncentracijskom logoru. I jedan i drugi su gubitnici koji se pokušavaju skrasiti u novom dobu, dobu koje očito treba te lažne heroje i prijetovne profitere. Iako su pošteni i iskreni, za njih kao da nema mjesta u novom poretku i oni iz jednog poraza čvrsto koračaju u

drugi. Porazi su i profesionalni i obiteljski, ali i intimni. I njihovi brakovi u koje ulaze s puno strasti i ljubavi ne mogu izdržati težinu surove svakodnevice koja kao po nekom nepisanom pravilu mora pokleknuti pred korupcijom, preljubima, prijateljskom izdajom i nepoštenjem. Pričajući svoju pretragičnu postratnu priču, ali na jedan uzvišeni, otmjeni način, Klima iznosi pred nas čitavu plejadu krajnje nesretnih likova koji i kad naoko pobjeđuju i ostvaruju neke svoje ciljeve, zapravo tonu u totalno ništavilo i izvjesnu i ne samo moralnu propast. Čini se kao da je čitavo društvo iz jednog ratnog, nespremnog ušlo u jedan još porazniji postratni glib iz kojega se nikako ne može iskobeljati, ma koliko se kopralo.

"Sat tišine" Ivana Klime sigurno je i njegova osobna ispovijed u kojoj je objasnio zašto se tako duboko i nepovratno razočarao u sustav koji ga je zadesio nakon što je još kao dječak preživio tri i pol godine koncentracijskog logora u Terezínu, sa svojom židovskom praškom obitelji. Sudbina je to neodvojiva od tmurne i sive komunističke češke i slovačke povijesti koju su u tim zemljama, čini se, mnogi već zaboravili.

Sat tišine Ivan Klima, Neolit. Prijevod: Matija Ivačić